

Universitatea Dunărea de Jos din Galați
Școala Doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT
ALEXANDRU BOLDUR – SIMBOL AL
IDENTITĂȚII NAȚIONALE

Doctorand,
Polina Vicol (Lungu)

Conducător științific,
Prof. univ. dr. George-Eugen Enache

Seria U 3: Istorie nr. 9

GALAȚI
2019

Universitatea Dunărea de Jos din Galați
Școala Doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT
ALEXANDRU BOLDUR – SIMBOL AL
IDENTITĂȚII NAȚIONALE

Doctorand,
Polina Vicol (Lungu)

Conducător științific,
Prof. univ. dr. George-Eugen Enache

Președinte,
Prof. univ. dr. Nicolae-Cristian Apetrei

Referenți științifici

Conf. univ. dr. Harieta Sabol
Conf. univ. dr. Ion Gumenîi
Conf. univ. dr. Cristian Sandache

Seria U 3: Istorie nr. 9

GALAȚI
2019

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul **ȘTIINȚE INGINEREȘTI**

Seria I 1: **Biotehnologii**

Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**

Seria I 3: **Inginerie electrică**

Seria I 4: **Inginerie industrială**

Seria I 5: **Ingineria materialelor**

Seria I 6: **Inginerie mecanică**

Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**

Seria I 8: **Ingineria sistemelor**

Seria I 9: **Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală**

Domeniul **ȘTIINȚE ECONOMICE**

Seria E 1: **Economie**

Seria E 2: **Management**

Domeniul **ȘTIINȚE UMANISTE**

Seria U 1: **Filologie - Engleză**

Seria U 2: **Filologie - Română**

Seria U 3: **Istorie**

Seria U 4: **Filologie - Franceză**

Domeniul **MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII**

Seria C: **Chimie**

CUPRINS

ABREVIERI.....	7
INTRODUCERE.....	8
BIOBIBLIOGRAFIE.....	20
CAPITOLUL I. Alexandru Boldur: repere biografice până la revenirea în Basarabia.....	27
1.1 Familia și copilăria lui Alexandru Boldur.....	27
1.2 Elev la Chișinău.....	31
1.3 Student și profesor la Universitatea din Sankt Petersburg.....	35
1.4 Alexandru Boldur în Crimeea și la Moscova.....	40
CAPITOLUL II. Cariera profesorului Alexandru Boldur în mediul academic din România.....	45
2.1 Activitatea lui Alexandru Boldur în cadrul Facultății de Teologie din Chișinău.....	45
2.2 Viața și activitatea lui Alexandru Boldur la Iași și București.....	58
CAPITOLUL III. Re(evaluând) trecutul: interesul Securității pentru Alexandru Boldur și semnificațiile atitudinilor sale publice de dinainte de 1948.....	74
CAPITOLUL IV. Opera istorică a lui Alexandru Boldur: teme de cercetare, mize discursive și receptarea de către opinia publică.....	94
CONCLUZII.....	161
BIBLIOGRAFIE.....	164
ANEXE.....	170

INTRODUCERE

Alexandru Boldur este o personalitate a culturii românești – istoric, profesor, jurist – care a fost remarcat de contemporanii săi pentru devotamentul față de neamul său, prin originalitatea și valoarea operei sale istoriografice.

În documentele arhivei Alexandru Boldur, păstrate în cadrul Arhivelor Naționale de la București, precum și în memoriile sale, întâlnim (auto)referințe fugare ale istoricului, cu privire la propria operă, la locul și rânduiala sa în lume: „*Mi-a fost hărăzit să trăiesc între două epoci, una muribundă și cealaltă nouă, născândă*”, „*preocuparea mea în viață a fost cercetarea și predarea istoriei omenești*”, „*...un om de știință modest*”¹, „*un istoric de predilecție al Moldovei și în special al Basarabiei*”², „*...istoric basarabeian care am pus atâta râvnă în apărarea provinciei noastre, Basarabia...*”³, „*...român și după tată și după mamă*”⁴. Aceste cuvinte credem că definesc în mod exemplar efigia istoricului basarabeian, dominată de modestie, de dragoste față de provincia natală atât de încercată, autentic patriot român, dominat de spirit critic și rigurozitate care, departe de a fi „un om de știință modest”, a oferit o viziune științifică, cuprinzătoare și matură, asupra istoriei Basarabiei, integrând-o în cadrele mai largi ale istoriei României și a Europei. Aceste scurte citate se pot constitui într-un ghid inițial de orientare în biografia și opera lui Alexandru Boldur, menit să ne deschidă drumul în demersul restitativ și hermeneutic care urmează. De asemenea, de-a lungul vremii, numeroase personalități s-au referit în mod elogios la viața și activitatea lui Alexandru Boldur, o parte din aceste referințe fiind adunate de profesorul Gheorghe Cojocaru, într-un articol dedicat marelui istoric, la 130 de ani de la naștere⁵. În plus, în ultimul timp, au fost publicate o serie de studii dedicate special vieții și operei lui Alexandru Boldur.

Însă, în pofida studiilor care au apărut deja, dedicate vieții și operei istoricului basarabeian, este necesară o lucrare de sinteză cu privire la Alexandru Boldur, menită să-i aprofundeze biografia și activitatea științifică multilaterală, pentru a pune în evidență mai bine dimensiunea de simbol al identității naționale, cu care l-au gratulat unii contemporani și pe care am marcat-o în titlul tezei de față. Anii de ocultare din perioada comunistă și-au pus amprenta în mod de netăgăduit asupra receptării lui Alexandru Boldur, multe lucruri rămânând complet sau prea puțin cunoscute. În acest sens, suntem de acord cu spusele lui C. Tănase, care remarca trist: „*Puțini știu cine este Alexandru Boldur... Ce știm noi însă despre el, despre viața lui zbuciumată în care se reflectă practic istoria Basarabiei a secolului XX*”⁶.

În scopul redactării lucrării au fost consultate sinteze, studii și articole de specialitate, presă, documente de arhivă, publicate și nepublicate.

Principalele izvoare arhivistice care ne-au ajutat în conturarea biografiei lui Alexandru Boldur sunt reprezentate de dosarele păstrate la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași, fond Rectorat, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, fond personal Alexandru I. Gonța (1918-1977) și fond personal Alexandru Andronic, care conțin materiale prețioase referitoare la viața, activitatea didactică și de cercetare a lui Alexandru Boldur, acestora adăugându-li-se

¹Alexandru Boldur, *Memorii. Viața mea. Lumini și umbre*, Editura Albatros, București, 2006, p. 5.

²Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale București (SANICB), fond Boldur Alexandru, dosar IV/1, f. 73.

³SANICB, fond Boldur Alexandru, dosar III/78, f. 20.

⁴SANICB, fond Boldur Alexandru, dosar IV/10, f. 95.

⁵Gheorghe Cojocaru, *Istoricul Alexandru V. Boldur la 130 de ani de la naștere*, text disponibil online la <http://www.timpul.md/articol/gheorghe-cojocaru-istoricul-alexandru-v--boldur-la-130-de-ani-de-la-nastere--93107.html> [Accesat la 02.06.2018].

⁶Constantin Tănase, *În zadar batem la ușa Viitorului*, în „Timpul”, 28 februarie 2014.

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

dosarele de la Arhivele Naționale ale României, Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, fond personal Boldur Alexandru, cât și dosarele de la arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității din București.

În ceea ce privește contribuțiile istoriografice, remarcăm demersul discipolului lui Alexandru Boldur, ulterior și coleg de muncă, basarabeanul Al. Andronic, care, în omagiul dedicat mentorului său cu ocazia împlinirii venerabilei vârste de 95 de ani, oferă scurte repere biografice, referindu-se la anii studenției, la tematicile abordate de către Alexandru Boldur în cercetările sale, cât și la activitatea profesională⁷. Deopotrivă, Al. Andronic a scris și în memoria savantului, motivul fiind trecerea acestuia la cele veșnice, făcând o scurtă trecere în revistă a activității celui care a fost Alexandru Boldur⁸.

Academicianul Victor Spinei are un aport deosebit la studierea vieții și activității istoricului prin sinteza *Alexandru Boldur în contextul istoriografiei românești și interbelice*⁹, fundamentată pe documente de arhivă, care cuprinde o descriere detaliată a activității științifice și didactice a istoricului basarabean și, totodată, servește drept izvor incontestabil de informare pentru cei interesați de subiect. Autorul menționează despre Alexandru Boldur că „în chip cu totul firesc a manifestat o deosebită atracție către ținuturile natale, a căror studiere a întreprins-o cu pasiune și competență de-a lungul mai multor decenii”, iar „... activitatea lui Alexandru Boldur a fost în mod pregnant ancorată în istoria regiunilor românești dintre Prut și Nistru, pe care a cercetat-o din cele mai vechi timpuri până în epoca contemporană...”¹⁰.

Tamara Grati, bazându-se pe documente de arhivă, contribuie la cunoașterea activității lui Alexandru Boldur în cadrul Facultății de Teologie din Chișinău (1927-1938), unde „se afirmă pe deplin personalitatea sa, dovedind însușiri superioare de pedagog, patriot și om de știință”¹¹. În această perioadă, fertilă din punct de vedere științific, apare la Paris, în 1927, lucrarea de referință *„La Bessarabie et les relations russo-roumaines. La question bessarabienne et le droit international”*¹². Subliniem concluziile autoarei, potrivit cărora istoricul basarabean a „intrat în analele neamului ca un dârz apărător al drepturilor românești în Basarabia”, iar „realizarea unității noastre naționale însemna pentru Alexandru Boldur crezul întregii sale vieți”¹³.

Materiale de referință la subiectul cercetat propune profesorul Anatol Petrencu, prin sinteza *Alexandru Boldur – profund cunoscător al istoriei neamului*, acesta menționând faptul că „Alexandru Boldur a fost nu numai un cercetător al istoriei concrete, ci și un filosof al istoriei”, noi fiind „de-abia la început de cale în opera de valorificare a moștenirii științifice a lui Alexandru Boldur. Și acest drum trebuie parcurs până la capăt”¹⁴.

Preocupată de studierea vieții și activității lui Alexandru Boldur, Maria Ișăev a realizat un bogat material, care se constituie într-un omagiu adus istoricului, profesorului și juristului

⁷Alexandru Andronic, *Profesorul Alexandru Boldur la 95 de ani*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, t. XVIII, Iași, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1981, p. 853-855.

⁸Idem, *Alexandru Boldur*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, t. XX, Iași, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1983, p. 635-637.

⁹Victor Spinei, *Alexandru Boldur în contextul istoriografiei românești și interbelice*, în „Revista de istorie a Moldovei”, 1992, nr. 3.

¹⁰*Ibidem*, pag. 44.

¹¹Tamara Grati, *Contribuții la cunoașterea vieții și activității istoricului Alexandru Boldur (anii 1927-1938)*, în „Revista de istorie a Moldovei”, 1995, nr. 3-4, p. 89.

¹²Alexandru Boldur, *La Bessarabie et les relations russo-roumaines. La question bessarabienne et le droit international*, Paris, Editura Gamber, 1927.

¹³Tamara Grati, *Alexandru Boldur, istoric al unității naționale*, în „Țara”, 1996, nr 19 (323), p. 4.

¹⁴Anatol Petrencu, *Alexandru Boldur – profund cunoscător al istoriei neamului*, în „Revista de istorie a Moldovei”, 1992, p. 41-42.

basarabean. În studiul său autoarea consemnează că Alexandru Boldur „s-a remarcat printr-o vastă și impresionantă activitate științifică, didactică și socială”. Vârsta înaintată nu l-a împiedicat să-și continue cercetările cu optimism, iar acest fapt este demonstrat prin următoarele rânduri scrise de însuși Boldur: „Acum, la împlinirea vârstei de 90 de ani, am în lucru o serie de studii și scrieri, pe care aş dori să le închei cu rezultate bune, spre satisfacția mea și spre folosul națiunii române”¹⁵. Prin datele biografice oferite, prin aprecierile aduse operei lui Alexandru Boldur, prin nominalizarea unor titluri principale și prezentarea propriei opinii, Maria Ișaev confirmă interesul cercetătorilor contemporani pentru cei din elita intelectuală a poporului român.

O altă contribuție însemnată cu privire la biografia lui Alexandru Boldur o aduce Vasile Malanețchi, prin descrierea perioadei de formare a lui Alexandru Boldur în cadrul familiei, amintind de acel cămin părintesc în cadrul căruia viitorul istoric și profesor a avut „un mediu propice educației moral-spirituale creștine”, care l-a ajutat să devină un bun cetățean și talentat pedagog de-a lungul carierei didactice. În opinia lui Malanețchi, Alexandru Boldur a fost preocupat de problema „arealului de formare și dezvoltare a poporului român și, în mod special, de destinul dramatic al Basarabiei”, iar „studiul istoriei a fost adevărata vocație a lui Alexandru Boldur, vocație pe care a slujit-o cu devotament până la sfârșitul vieții (...)”¹⁶.

Lista cercetătorilor care au elaborat studii relevante cu privire la activitatea profesională a istoricului Alexandru Boldur, în special parcurgerea treptelor profesoratului, continuă cu Liudmila Chiciuc, în opinia căreia „Alexandru V. Boldur, savantul și profesorul dedicat până la refuz meseriei sale, a avut de înfruntat nu puține obstacole în calea afirmării sale profesionale, atât pe segmentul științific cât și pe cel didactic. Un șir de episoade din viața și activitatea ilustrului savant și profesor universitar, tănuite în documentele de arhivă, stau mărturie a corectitudinii, nonconformismului și intransigenței distinsului istoric, dar și a subiectivismului unor persoane, pe care destinul i le-a adus în cale și de resortul cărora era să contribuie la ascensiunea profesională academică și științifică a istoricului”¹⁷.

Informații importante, cu privire la personalitatea lui Alexandru Boldur, prezintă Lidia Troianovschi. În viziunea acesteia, basarabeanul Alexandru Boldur, de-a lungul vieții și activității sale, a demonstrat „perfectiune spirituală și erudiție”, remarcându-se printre figurile proeminente ale culturii românești a secolului al XX-lea. Potrivit opiniei sale, opera și viața lui Alexandru Boldur „au fost dedicate descifrării și elucidării importanței unirii Basarabiei cu Patria istorică, conturării statutului internațional al României reîntregite”¹⁸. Autoarea amintește rolul activității publicistice realizate de către Alexandru Boldur cu scopul de a informa opinia publică privitor la diverse probleme social-politice. Ea subliniază că „talentatul și infatigabilul dascăl cultural a fost și rămâne etalon de profesionism, patriotism și onestitate civică”¹⁹.

La rândul său, Alexandru Roman relevă că „marele nostru înaintaș Alexandru Boldur a fost preocupat toată viața sa rodnică de studiul istoriei Basarabiei și a Transnistriei, a neamului românesc în ansamblu la est de Prut”. În acest sens, este nominalizat studiul *României și*

---

¹⁵Maria Ișaev, *În jurul memoriei istoricului și juristului Alexandru Boldur*, în „Literatura și arta”, nr. 14 (2902) 5 aprilie 2001, p. 6.

¹⁶Vasile Malanețchi, *Istoricul Alexandru Boldur în/și destinul Basarabiei*, în „Alfa și Omega”, anul VII, nr. 10 (152), 23 martie 2001, p. 7.

¹⁷Liudmila Chiciuc, *Cu privire la ascensiunea profesională academică a istoricului basarabean Alexandru V. Boldur*, în „Revista de Istorie a Moldovei”, nr. 2 (106) aprilie-iunie, Chișinău, 2016, p. 37, text disponibil online la <http://www.history.asm.md/index.php/ro/publicatii/reviste/766-revista-de-istorie-a-moldovei-nr-2-106-2016> [Accesat la 20.06.2018].

¹⁸Lidia Troianovschi, *Alexandru Boldur absorbit de problema națională*, în „Cugetul”, nr. 1 (17) 2003, p. 39.

¹⁹*Ibidem*, p. 42.

strămoșii lor în istoria Transnistriei, publicat la Iași, în anul 1943, o lucrare bine documentată, susținută de studierea izvoarelor rusești și ucrainene²⁰.

Informații prețioase, pline de adevăr, ne oferă Vladimir Chiriac în dialogul realizat cu Nina-Irina Boldur, fiica cunoscutului istoric, care relatează: „Tatăl meu a fost activ pe tărâmul științei și a lucrat cu multă dăruire până la sfârșitul vieții. Când îl sfătuiam să mai facă un răgaz, de obicei, îmi răspundea: «Pentru mine munca științifică reprezintă o odihnă», iar Basarabia pentru Alexandru Boldur totdeauna „a fost o puternică fortăreață spirituală a românismului, adică a păstrării, în decurs de secole, a culturii naționale – permanența reală etnopsihologică românească”. Fiica istoricului precizează că, după depășirea respectabilei vârste de 90 de ani, vederea tatălui său a slăbit, astfel încât citirea și scrierea deveniseră anevoioase, dar, datorită ajutorului ei, Alexandru Boldur a continuat să lucreze la opera sa, reușind să-și păstreze armonia sufletească²¹, drept dovadă servind următoarea relatare: „Fiica mea are grijă permanentă de mine și dacă acum, la bătrânețea mea adâncă, mai pot lucra cu succes, apoi aceasta se datorește în bună parte îngrijirii pe care mi-o asigură fiica. De la buna soție mi-a rămas o fiică bună”²².

Numeroase informații sunt oferite de către istoricul Gheorghe Paladi, care îl numea pe Alexandru Boldur „mândria noastră, a basarabenilor (...)”²³.

De asemenea, profesorul Ion On. Cociu notează cele mai importante momente ce traversează, ca un fir roșu, viața și activitatea lui Alexandru Boldur, îndemnându-ne să-i valorificăm tezaurul științific rămas drept moștenire tuturor românilor de pe ambele maluri ale Prutului²⁴.

O descriere a vieții și activității lui Alexandru Boldur găsim la Valeriu Popovschi, finalizând cu întrebarea: „Oare nu s-ar putea ca una din străzile Chișinăului, orașul de baștină al distinsului savant, în semn de recunoștință, să-i poarte numele?”²⁵ Același lucru ne întrebăm și noi, deoarece astfel vom învrednici istoria locală și personalitățile acestui ținut.

Lista contribuțiilor, referitor la descoperirea și promovarea personalității lui Alexandru Boldur și a operei sale, poate fi continuată cu alte nume, spre exemplu, Ion Dron²⁶, Iurie Colesnic²⁷, Ana Gherciu²⁸, Octavian Țăcu²⁹, și alții. Bibliografia finală a acestei lucrări cuprinde toate titlurile care ne-au fost accesibile.

Dincolo de studii și diverse materiale documentare, de un neprețuit ajutor ne-a fost valoroasa lucrare autobiografică *Memorii. Viața mea. Lumini și umbre*, în care autorul preciza: „Văzând că vârsta mea este destul de avansată, m-am gândit că ar fi bine să las după mine un

²⁰Alexandru Roman, *Istoria Transnistriei în opera lui Alexandru Boldur*, în „Revista de istorie a Moldovei”, 1992, nr. 3, p. 52.

²¹Vladimir Chiriac, *Basarabia – o puternică fortăreață spirituală a românismului...*, în „Literatura și arta”, nr. 48 (2416) 28 noiembrie, 1991, p. 7.

²²Alexandru Boldur, *Memorii. Viața mea. Lumini și umbre*, p. 349.

²³Gheorghe Paladi, *Alexandru Boldur – istoric credincios al Basarabiei*, în „Cugetul”, Revista de Istorie și Științe Umaniste, nr. 4, 1991, p. 30.

²⁴Ion On. Cociu, *Alexandru V. Boldur, fidel apărător al adevărului istoric*, în „Făclia”, nr. 52 (2283), 27 decembrie, 1991.

²⁵Valeriu Popovschi, *Un istoric scos din anonimat*, în „Țara”, nr. 13 (135) din 16 martie 1993, p. 8.

²⁶Ion Dron, *Alexandru Boldur*, în „Capitala”, nr. 14 (66), 19 februarie 2000.

²⁷Iurie Colesnic, *Alexandru Boldur*, în vol. *Basarabia necunoscută*, Editura Universitas, Chișinău, 1993.

²⁸Ana Gherciu, *În căutarea... istoriei Basarabiei : [despre istoricul Alexandru Boldur]*, în „Timpul”, anul XIII, nr. 7 (2042), 24 februarie 2014, p. 31.

²⁹Octavian Țăcu, *Ștefan cel Mare: o altă istorie*, în „Timpul”, anul XIV, nr. 40 (2124), 16 octombrie, 2015, p. 13.

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

document omenesc, care să oglindească cum a trăit și a simțit în aceste timpuri de prefaceri radicale politice, sociale și economice un om de știință modest, plin de înțelegere a celor ce se petreceau și fiind uneori un element activ, alteori un spectator care a preferat să-și păstreze neștirbită independența de gândire și simțire³⁰.

Autorul relatează trăirile din perioada copilăriei și până la maturitate. Aici aflăm despre familia sa, despre persoanele care l-au ajutat necondiționat să-și făurească viitorul. Alexandru Boldur descrie cu nostalgie colegii de școală și profesorii, cu adevărat talentați, care i-au servit drept exemplu în cariera didactică, prezintă întreaga evoluție a sa în ceea ce privește activitatea profesională, începând cu Universitatea din Sankt Petersburg și încheind cu Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași, redă cu lux de amănunte decepțiile și marile reușite, ca și propriile păreri referitoare la multitudinea subiectelor abordate. Această autobiografie, prin felul în care este concepută și redactată, se constituie prin urmare într-o sursă de prim rang pentru modul în care autorul însuși și-a văzut viața și destinul științific. De asemenea, la Arhivele Naționale ale României, Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, fond personal Boldur Alexandru, în dosarul VII/2, se păstrează albumul cu fotografii și cărți poștale care urmau a fi inserate în *Memorii*... Conform notițelor Ninei Boldur, acestea au fost selectate de către tatăl său pentru a fi incluse în lucrarea autobiografică. Din păcate, Editura Albatros nu le-a utilizat, din motive financiare³¹. Din acest considerent, ne-am propus să oferim, prin intermediul lucrării de față, o parte din aceste imagini inedite.

Prin urmare, ținând cont de abordările istoriografice menționate și pe baza unor noi surse documentare, ne-am propus în această teză să conturăm un portret de ansamblu al lui Alexandru Boldur, urmărind cu prioritate preocuparea istoricului basarabean pentru studierea și promovarea identității românești în Basarabia, fapt pentru care a fost considerat un simbol al identității noastre naționale. Dorim să oferim o imagine rotundă a biografiei lui Alexandru Boldur, completând acele spații lăsate goale de alți istorici, evidențiind activitatea sa în străinătate, parcursul profesoral de la Iași și Chișinău, anii grei din prima parte a regimului comunist și urmărirea lui de către Securitate. De asemenea, vom încerca să întreprindem o analiză a operei științifice a savantului, insistând pe temele majore de cercetare legate de istoria Basarabiei, pentru a pune în evidență tipul de discurs și principalele argumente aduse în discuție de autor.

Am început demersul nostru cu o biobibliografie, care nu exista până acum, pe care o considerăm absolut necesară pentru a corela datele biografice cu opera științifică și pentru ca cititorul să beneficieze de la început de un cadru cronotopic adecvat, care să-i permită să urmărească mai ușor faptele prezentate în teză. Ne-am inspirat din modele istoriografice consacrate, precum cele propuse de academicianul Alexandru Zub, în lucrări precum cele dedicate lui Mihail Kogălniceanu sau Vasile Pârvan, sau lucrarea profesorului orădean Sorin Șipoș, dedicată lui Silviu Dragomir, realizând o lucrare care cuprinde două părți logice, una fiind partea de reconstituire biografică, cea de-a doua fiind constituită de analiza operei istoriografice a lui Alexandru Boldur.

Primul capitol, intitulat *Alexandru Boldur: repere biografice până la revenirea în Basarabia*, se referă la anii 1886-1924 și include atât informații despre familia și copilăria lui, cât și greutatea pe care le-a suportat în acest interval de timp; elucidează aspecte privind educația și formarea sa în Școala Spirituală și Seminarul Teologic din Chișinău, dar și perioada studenției și a debutului profesional în cadrul Universității din Sankt Petersburg. De asemenea, se relatează despre activitatea profesorului Alexandru Boldur la Institutul Juridic Superior, ulterior Facultatea Muncitorească din Crimeea, orașul Sevastopol, precum și despre momentul

³⁰SANICB, fond Boldur Alexandru, dosar III/86, vol. III, f. 2.

³¹SANICB, fond Boldur Alexandru, dosar VII/2, f. 1.

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

repatrierii lui Alexandru Boldur în seara de 24 octombrie 1924 în România și plecarea sa la Paris, în anul 1925, pentru a întreprinde cercetări cu privire la istoria Basarabiei.

Capitolul II, intitulat *Cariera profesorului Alexandru Boldur în mediul academic din România*, începe cu perioada anilor 1927-1938, referindu-se mai precis la activitatea istoricului în cadrul Facultății de Teologie din Chișinău, evidențiind ascensiunea sa profesională, începând cu titlul de conferențiar suplinitor și continuând până la rangul de profesor titular. Se analizează contextul dificil care condiționează avansarea lui Alexandru Boldur de la o treaptă la alta în întregul său demers profesional.

Urmează o reconstituire a evenimentelor din perioada 1938-1948, care coincide cu activitatea sa în calitate de profesor titular la Facultatea de Litere a Universității din Iași, dar și perioada în care deținea funcția de director al Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din același oraș. Totodată, este examinată modalitatea de pensionare a profesorului Alexandru Boldur, eveniment care s-a dovedit traumatic prin modalitatea în care a fost realizată. De asemenea, se face o trecere în revistă a momentelor, mai puțin plăcute, trăite de istoricul basarabean după transferul cu traiul la București.

Capitolul III, intitulat *Re(evaluând) trecutul: interesul Securității pentru Alexandru Boldur și semnificațiile atitudinilor sale publice de dinainte de 1948*, analizează informațiile existente în dosarele fostei Securități cu privire la profesorul Boldur, încercând să identificăm motivele includerii istoricului basarabean în categoria persoanelor urmărite: activitatea politică și cea publicistică, problematica abordată prin intermediul operei sale, menținerea corespondenței cu emigranți români, dar și cu ruși care condamnau sistemul de guvernare comunist. Pentru a verifica credibilitatea notelor informative întocmite de securiști și a înțelege mai bine circumstanțele în cauză, am apelat la compararea și coroborarea informațiilor identificate cu mărturiile lui Alexandru Boldur din memorii sau alte surse care evocă personalitatea sa.

Aceste trei capitole, care se constituie în partea biografică a tezei noastre, au fost redactate conform modelelor clasice de biografii, realizând reconstituirea vieții și activității lui Alexandru Boldur, pornind de la informațiile documentare certe, respectând criteriul cronologic, insistând mai mult pe cariera sa profesională și mai puțin pe alte aspecte ale biografiei personale, considerând că, în primul rând, el a fost receptat și judecat în spațiul public prin prisma prestației sale ca istoric, capabil să transmită un mesaj cu profunde implicații naționale. Unde informațiile s-au dovedit incomplete sau contradictorii, am căutat să emitem ipoteze, care ni s-au părut mai verosimile, subliniind totuși caracterul incert al relatării. Am căutat să integrăm biografia lui Alexandru Boldur într-un context mai larg, al fenomenelor și evenimentelor contemporane, ceea ce oferă un plus de sens și semnificație anumitor gesturi ale ilustrului istoric.

Cât privește al patrulea capitol, intitulat *Opera istorică a lui Alexandru Boldur: teme de cercetare, mize discursive și receptarea de către opinia publică*, acesta conține o analiză a operei savantului basarabean, ca discurs, în sensul în care dorim să evidențiem temele majore de cercetare, noțiunile cheie utilizate, principalele argumente folosite și sensul general al discursului său, fără a face o analiză critică sistematică a diverselor construcții istoriografice. Având în vedere vastitatea operei sale și subiectele diverse abordate, o asemenea critică presupune o muncă enormă, care depășește scopurile acestei lucrări.

Prezentarea principalelor opere istoriografice ale lui Alexandru Boldur se împletește cu aprecierile critice ale contemporanilor sau ale celor care s-au interesat ulterior de opera lui Alexandru Boldur, pentru a vedea modul în care activitatea ilustrului istoric a fost receptată de confracții de breaslă și de alți oameni de cultură. În acest context, reluăm și dezvoltăm anumite aspecte biografice, legate de redactarea anumitor lucrări, pentru a releva mai bine legătura dintre destinul autorului și opera sa.

CONCLUZII

Urmărind realizarea obiectivelor preconizate la începutul cercetării, ne permitem să formulăm anumite concluzii, reieșind din cuprinsul capitolelor ce formează conținutul tezei de față. În baza studierii documentelor de arhivă, atât a celor publicate, cât și a celor nepublicate, analiza izvoarelor istorice și a literaturii de specialitate, am elaborat o lucrare care să răspundă afirmației din titlu: Alexandru Boldur – simbol al identității naționale.

Coborâtor din două familii renumite din ținutul basarabean, Alexandru Boldur a moștenit respectul pentru apartenența națională și forța morală pentru dreptate socială. Și-a format personalitatea treptat, familia servindu-i drept exemplu și mediu favorabil dezvoltării. A reușit să îmbine afecțiunea și sacrificiul mamei, curajul tatălui, bunăvoința mătușii Eufrosina, atitudinea binevoitoare și spiritualitatea surorilor sale, astfel încât a devenit un model uman demn de urmat.

Așa cum am arătat, studiile au lăsat o amprentă considerabilă asupra formării viitorului istoric, jurist și om de știință – Alexandru Boldur. Dornic de a acumula cunoștințe, a fost de acord să înceapă învățătura, chiar dacă era necesar să parcurgă o distanță de aproximativ zece kilometri de casă pentru a ajunge la școală într-un alt sat. La împlinirea vârstei de opt ani a fost înscris la Școala Spirituală din Chișinău, după care la Seminarul Teologic din orașul de baștină. Din anumite considerente, Alexandru Boldur nu a îmbrățișat cariera preoțească. Chiar dacă istoricul chișinăuian a ales să studieze la Universitatea din Sankt Petersburg, Facultatea de Drept și concomitent la Institutul de Arheologie din același oraș, acele cunoștințe cu caracter teologic din învățământul preuniversitar i-au oferit posibilitatea să înțeleagă rolul religiei în viața poporului.

De asemenea, reamintim că Alexandru Boldur și-a realizat studiile în limba rusă, însă acest lucru nu a reușit să-i reducă sentimentele naționale. Formarea sa în marele centru cultural care era Sankt Petersburgul a facilitat ulterior cercetarea izvoarelor de proveniență slavă, rusă, ucraineană, legate de istoria românilor, explicate insuficient de predecesorii săi sau nefiind incluse în circuitul științific.

În alegerea profesională s-a ghidat după vocație, iar alegerea s-a dovedit una fericită, Alexandru Boldur fiind apreciat de profesorii săi, devenind, pentru o perioadă, cadru didactic în metropola de pe malurile Nevei. Studiind documentele de arhivă și literatura de specialitate, aflăm că Alexandru Boldur a debutat în cariera didactică în anul 1911, fiind numit asistent universitar la Facultatea de Drept a Universității din Sankt Petersburg, timp în care a îmbinat activitatea didactică cu cercetarea științifică aprofundată, dar și cu încercări publicistice în diferite ziare ale vremii. Alexandru Boldur a finalizat pregătirea profesională în anul 1916, iar Zinaida Mocrșanschi, soția sa, – un an mai târziu. În contextul revoluției bolșevice, noua familie s-a transferat cu traiul din Sankt Petersburg la Moscova, după care la Sevastopol, Crimeea, apoi iarăși – Moscova.

Potrivit memoriilor și manuscriselor semnate de istoricul basarabean, în tot acest timp se accentua dorul pentru provincia natală. După o serie de întâmplări, relatate în *Memorii...*, într-un final, Alexandru Boldur, în seara de 24 octombrie 1924, reușește să se repatrieze, traversând clandestin râul Nistru. Ulterior, la începutul anului 1925, pleacă la Paris pentru elaborarea lucrării dedicate istoriei Basarabiei, aceasta constituind realizarea parțială a idealului său de a servi Basarabia, pământul regăsit.

Revenind în România, în anul 1927 și-a reluat activitatea didactică, fiind cooptat ca membru al colectivului nou înființatei Facultăți de Teologie din Chișinău, aflându-se aici până în anul 1938 și parcurgând toate treptele carierei didactice. Chiar dacă parcurgerea etapelor

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

carierei lui Alexandru Boldur a decurs dificil, pe alocuri cu împotriviri din partea unor colegi, totodată remarcăm și o susținere majoră în cadrul colectivului pedagogic. Perioada petrecută la Chișinău cuprinde numeroase momente care demonstrează tenacitatea și profesionalismul lui Alexandru Boldur, acum el scriind o serie de lucrări referențiale și susținând o serie de cursuri care s-au bucurat de un mare interes.

Urmează apoi deceniul petrecut la Iași în calitate de profesor titular la Facultatea de Litere (1938-1947) și director al Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” (1943-1948) din orașul cu același nume. În acest interval de timp, a demonstrat talent pedagogic și etică profesională, dovadă fiind mărturiile colegilor sau foștilor săi studenți. Ocupând funcția de director al Institutului, a valorificat competent cooperarea cu colegii săi și totodată colaborarea cu alte instituții de învățământ și cultură similare din țară, cât și de peste hotarele ei. S-a dedicat în totalitate educației și instruirii tinerei generații în spiritul responsabilității și devotamentului pentru ceea ce reprezintă trunchiul valorilor esențiale umanității: frumosul, binele, adevărul, libertatea, dreptatea, sacralul, aceste valori care sunt menționate permanent în mediul academic, dar și în afara acestuia, și fiecare bun cetățean le respectă. Simultan cu activitatea pedagogică, a elaborat materiale valoroase, prin care prezintă istoria poporului român și a Basarabiei de la începuturi. Drept dovadă a activității sale în perioada dată servesc cele trei volume din revista *Studii și cercetări istorice* (vol. XVIII-1943, vol. XIX-1946, vol. XX-1947), pe care le-a publicat. Indiferent de circumstanțe, nu a renunțat nici pentru o clipă la acțiunea sa de promovare a istoriei românilor, căreia îi adaugă o nouă direcție: cercetarea istoriei românilor de dincolo de Nistru.

Instaurarea comunismului în România a blocat evoluția firească a carierei profesionale a savantului. În absența unui angajament politic ferm înainte de 1944, Alexandru Boldur scapă de închisoare, însă el este urmărit de Securitate în rând cu alți fruntași ai basarabenilor refugiați dincoace de Prut. El este perceput ca un savant, a cărui operă este semnificativă pentru istoria Basarabiei, iar interesul autorităților și a poliției politice față de autor oscilează, după cum oscilantă era și atitudinea puterii de la București față de „fratele mai mare”. Alexandru Boldur este perceput ca agent, pe teren istoriografic, al „imperialismului” românesc, sau, prin legăturile sale în mediile rusești, un posibil agent moscovit, pentru ca, în anii comunismului național, să existe un interes mai crescut pentru cineva care putea să scrie atât de competent, dintr-o perspectivă românească, istoria ținutului dintre Prut și Nistru.

Perioada anilor 1947-1960 a fost foarte grea pentru Alexandru Boldur. Pensionat forțat din învățământul superior (tot în legătura cu opera sa), el a trebuit să se descurce cu diferite munci, căutând să valorifice nevoia de specialiști cunoscători de limba rusă. Intrând în malaxorul de bănuieli al unui regim adesea schizofrenic, Alexandru Boldur trebuie, în 1960, să trăiască timp de șase luni fără pensie, din motive ridicole. Ulterior, i se permite chiar să plece în străinătate și să publice acolo lucrări dedicate Basarabiei, cu sprijinul unor vechi sau mai noi prieteni din emigrație, asta în timp ce chestiunea Basarabiei era tabu în discursul oficial și nu se putea publica nimic în România în acest sens. Sunt câteva informații care ajută la reconstituirea politicii ambigue a autorităților comuniste române în ceea ce privește problema Basarabiei.

Cât privește studierea operei științifice, ne-am referit mai puțin la studiile elaborate înainte de revenirea în România. Am identificat o parte din aceste studii, redactate în limba rusă și intenționăm să ne ocupăm de ele în viitorul apropiat. Fără a avea legătură cu Basarabia, acestea îl ajută pe savant să-și formeze o idee asupra sistemului juridic și administrativ al Imperiului Rus, asupra politicii externe a acestuia, elemente care-i vor fi de un mare folos atunci când va discuta despre situația Basarabiei în veacul al XIX-lea, Alexandru Boldur având o viziune de care un istoric „simplu”, care strânge fapte disparate, nu dispune.

Prin urmare, ne-am început demersul cu scrierile publicate după 1925, urmărind lista de

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

lucrări întocmită chiar de autor și care relevă o anumită evoluție, deloc de neglijat. Evident, în primele decenii, subiectul principal este Basarabia, mai întâi ca subiect de drept internațional, în disputa româno-rusă (sovietică), pentru ca mai apoi interesul să se concentreze pe istoria Basarabiei ca parte a istoriei românilor și pe relevarea modului în care provincia a funcționat în perioada stăpânirii țariste.

În anii celui de-al doilea război mondial, interesul se extinde spre studierea românilor transnistreni, iar în perioada comunistă, deși preocuparea pentru istoria modernă a teritoriului dintre Prut și Nistru se păstrează, în pofida piedicilor făcute de autorități, Alexandru Boldur trece la cercetarea istoriei medievale a Moldovei, cu contribuții substanțiale în ceea ce privește biografia unor domni importanți (Ștefan cel Mare sau Ștefăniță), dar și în istoria socială și instituțională, prin cercetările efectuate asupra diverselor sfaturi și adunări ale țării. Spre apusul vieții, Alexandru Boldur va manifesta un interes, pentru unii insolit, față de istoria tracilor. Aceste cercetări nu pot fi considerate forme de evadare spre orizonturi istoriografice mai convenabile și mai agreate de puterea politică, din moment ce Alexandru Boldur a continuat să fie preocupat de istoria provinciei moderne Basarabia, chiar și în anii comunismului, ci mai mult o adâncire în trecut, pentru a contura o perspectivă diacronică mai amplă asupra spațiului de la est de Carpați. Avem astfel câteva teme mari, situate diacronic, dar aflate în complexe legături cauzale: tracii, strămoșii românilor și interferențele lor cu slavii (chestiuni interesante și provocatoare, destul de puțin studiate), destinul statului medieval românesc Moldova, întins de la Carpați la Nistru, destinul provinciei rusești Basarabia, ruptă și izolată de Moldova românească, revenirea și integrarea provinciei în matca considerată de Alexandru Boldur firească, cea a românismului.

După cum am spus și în introducere, nu am căutat să operăm o deconstrucție a discursului istoriografic al lui Alexandru Boldur, fapt imposibil în limitele acestei lucrări, ci am insistat pe redarea sensului acestora și, foarte important, pe modul în care ele au fost receptate de către contemporani, nu doar ca exemple de cercetare științifică riguroasă, ci și ca instrumente excelente de demonstrare, în planul politicii internaționale, a drepturilor românești asupra Basarabiei. Mulțimea relatărilor identificate justifică credem pe deplin apelativul pus ca ipoteză în titlul lucrării. Cu adevărat Alexandru Boldur a fost văzut, prin contribuția sa istoriografică, extrem de solidă, dar plină de semnificații militante, drept un simbol puternic al identității naționale.

BIBLIOGRAFIE

I. Arhive:

Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității

Fond Informativ, Dosare nr. 161960, vol. 15; 161960, vol. 11; 161960, vol. 14; 161960, vol. 2; 161960, vol. 4; 161960, vol. 6; 4983;

Arhivele Naționale ale României

Fond personal Boldur Alexandru, Dosare nr.

I/1; I/3; I/4; I/5, vol. I; I/5, vol. II; I/6; I/7; I/8; II/1; II/2; II/3, volum II; II/4; II/5; II/7; II/12; II/13; II/14, vol. I; II/14, vol. II; III/36; III/37; III/47, vol. I; III/49, vol. 1; III/49, vol. 3; III/60; III/61; III/71; III/74; III/78; III/79; III/80; III/82; III/83; III/85; III/86, vol. II; III/86, vol. III; IV/1; IV/2; IV/5; IV/10; V/1; V/3; V/4; V/8; VI/1; VII/2;

Arhivele Naționale ale Statului Iași

Fond personal Alexandru Andronic, dosar nr. 23, f. 6;

Fond personal Alexandru I. Gonța (1918-1977), dosare nr. V 3/1965; V 69/1976;

Fond Rectorat, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, dosare nr. 1348/1930, vol. II; 1354/1931, vol. II; 1404/1932; 1405/1932; 1657/1937, vol. III; 1658/1937, vol. I; 1709/1937; 2078/1941, vol. 1; 2252/1943, vol. III;

II. Lucrări speciale:

1. Alexandru Andronic, *Alexandru Boldur*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, tom XX, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Iași, 1983.
2. Alexandru Andronic, *Profesorul Alexandru Boldur la 95 de ani*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, t. XVIII, Iași, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1981.
3. Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei*, București, Editura Victor Frunză, 1992.
4. Alexandru Boldur, *Arabescuri revoluționare*, în vol. *Basarabia necunoscută*, Editura Universitas, Chișinău, 1993.
5. Alexandru Boldur, *Autonomia Basarabiei sub stăpânire rusească în 1812-1828. Studiu*, Tipografia Eparhială Cartea Românească, Chișinău, 1929.
6. Alexandru Boldur, *Basarabia românească, Tipografia Carpați, București, 1943.*
7. Alexandru Boldur, *Basarabia și relațiile româno-ruse*, Editura Timpul, Chișinău, 2017.
8. Alexandru Boldur, *Contribuții la studiul istoriei Românilor. Istoria Basarabiei, vol. III. Sub dominațiunea rusească (1812-1918). Politica. Ideologia. Administrația*, Tipografia Tiparul Moldovenesc, Chișinău, 1940.
9. Alexandru Boldur, *Dreptul local al Basarabiei. Schiță de istorie*, Tipografia Băncii Centrale Cooperative, Chișinău, 1932.
10. Alexandru Boldur, *Ilie Minea. Figura fostului director al Institutului de Istoria Românilor „A. D. Xenopol”*, în *Studii și cercetări istorice*, vol. XVIII, Iași, Tipografia Liga Culturală, 1943.
11. Alexandru Boldur, *Imperialismul sovietic și România*, ediție îngrijită de Ion Alexandrescu, Editura Militară, București, 2000.
12. Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei, vol. II. Sub dominațiunea rusească (1812-1918). Basarabia românească. Unirea – analiză psihologică*, Editura Timpul, Chișinău, 2016.
13. Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei. Contribuții la studiul istoriei Românilor, vol. I. Epocile vechi (până la sec. XVII)*, Tipografia Dreptatea (Pasaj), Chișinău, 1937.
14. Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei. Epocile vechi. Vol. I (Până la sec. XVII). Contribuții la studiul istoriei românilor*, Editura Timpul, Chișinău, 2015.

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

15. Alexandru Boldur, *Locul lui Ilie Minea în istoriografia românească*, în *Studii și cercetări istorice*, vol. XVIII, Iași, Tipografia Liga Culturală, 1943.
16. Alexandru Boldur, *Memorii. Viața mea. Lumini și umbre*, Editura Albatros, București, 2006.
17. Alexandru Boldur, *Monografia istorică a satului*, în *Școala de la Câmpulung*, Tipografia Bucovina, I. E. Torouțiu.
18. Alexandru Boldur, *Muzica în Basarabia. Schiță istorică*, Institutul de Arte Grafice Marvan, S.A.R., București, 1940.
19. Alexandru Boldur, *Privire generală asupra colaborării ruso-române în domeniul științei istorice*, în *Studii și cercetări istorice*, Vol. XIX, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1946.
20. Alexandru Boldur, *Problema raporturilor științifico-istorice ruso-române*, în Comunicări făcute la Ședințele Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” la Odessa și Iași, Zlatna, 1944.
21. Alexandru Boldur, *Ștefan cel Mare, Voievod al Moldovei (1457-1504). Studiu de istorie socială și politică*, Editura Timpul, Chișinău, 2016.
22. Alexandru Boldur, *Ștefan cel Mare, Voievod al Moldovei (1457-1504). Studiu de istorie socială și politică*, Editura Carpații, Madrid, 1970.
23. Alexandru Boldur, *Știința istorică română în ultimii 25 de ani. Constatări și remedii*, Iași, Tipografia Alexandru A. Țerec, 1946.
24. Alexandru Boldur, *Unirea. Analiza psihologică a evenimentelor 1918-1928*, Tipografia Dreptatea, Chișinău, 1928.
25. Alexandru Zub, *Contribuții ieșene la istoria culturii naționale (1940-1980)*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, t. XIX, Iași, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1982.
26. *Enciclopedia istoriografiei românești*, editată de Ștefan Ștefănescu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.
27. Eugen Șt. Holban, *Contribuția Basarabiei la cultura românească. Toponimie și identitate națională*, Fundația Culturală Grai și Suflet, Chișinău, 1997.
28. Gheorghe Ghimpu, *Conștiința națională a românilor moldoveni*, Editura Litera, Chișinău, 1999.
29. Ioan Răuțescu, *Contribuțiuni la monografia istorică a satului*, în *Școala de la Câmpulung*, București, Tipografia Bucovina, I. E. Torouțiu.
30. Ion Balint, *Chestiunea Basarabiei și Dreptul internațional. Prețioasa contribuție a unui român basarabean*, în *Țara Noastră*, anul VIII, nr. 9, 20 martie 1927, fondator Octavian Goga.
31. Ion Constantin, Ion Negrei, *Pantelimon Halippa apostol al Basarabiei*. Studii. Documente. Materiale, *Chișinău*, 2013.
32. Iurie Colesnic, *Alexandru Boldur*, în vol. *Basarabia necunoscută*, Editura Universitas, Chișinău, 1993.
33. Iurie Colesnic, *Alexandru I. Gonța*, în vol. *Basarabia necunoscută*, Editura Museum, Chișinău, 1997.
34. Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2002.
35. Mircea Petrescu-Dîmbovița, *Institutul de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol la 40 de ani*.

Realizări și perspective, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, t. XIX, Iași, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1982.

36. Petre Cazacu, *Moldova dintre Prut și Nistru 1812-1918*, Chișinău, Editura Știința, 1992.
37. Sergiu Cornea, *Organizarea administrativă a Basarabiei (1812-1917)*, Cahul, Universitatea de Stat din Cahul, 2003.
38. Sergiu Cornea, *Politică administrativă a țarismului în Basarabia*, în *In honorem Ion Țișcanu. Studii de istorie a românilor*, Cahul, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul, 2011.
39. Valentina Dobândă, *Așezători de țară. Compendii. Studii. Cercetări*, Editura Pontos, Chișinău, 2010.
40. Vlad Mischevca, *Geneza problemei basarabene – 1812*, Editura Academiei Române, București; Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2016.

III. Articole și studii:

41. Alexandru Roman, *Istoria Transnistriei în opera lui Alexandru Boldur*, în *Revista de istorie a Moldovei*, 1992, nr. 3.
42. Ana Gherciu, *În căutarea... istoriei Basarabiei : [despre istoricul Alexandru Boldur]*, în *Timpul*, anul XIII, nr. 7 (2042), 24 februarie 2014.
43. Anatol Eremia, *Chișinăul în vârtoarea secolelor*, în *Cugetul*, Revistă de Istorie și Cultură, nr. 3, 2000.
44. Anatol Petrencu, *Alexandru Boldur – profund cunoscător al istoriei neamului*, în *Revista de istorie a Moldovei*, 1992, nr. 3.
45. *Arhivă istorică. Din istoria Facultății de Teologie din Chișinău*, în *Cugetul*, Revistă de Istorie și Cultură, nr. 3 (31), 2006.
46. *Arhivă istorică. Înființarea Facultății de Teologie la Chișinău*, în *Cugetul*, Revistă de Istorie și Cultură, nr. 2, 2000.
47. Constantin Tănase, *În zadar batem la ușa Viitorului*, în *Timpul*, 28 februarie 2014.
48. Diana Ețco, *Petre Cunițchi, primul rector al Seminarului Teologic din Chișinău*, în *Cugetul*, Revistă de Istorie și Cultură, nr. 2 (14), 2002.
49. Gheorghe Cojocaru, *Istoricul Alexandru V. Boldur la 130 de ani de la naștere*, în *Timpul*, anul XV, nr. 20 (2154), vineri, 27 mai 2016.
50. Gheorghe Palade, *Facultatea de Teologie din Chișinău. Profesorii și studenții (1926-1940)*, în *Cugetul*, Revistă de Istorie și Cultură, nr. 2, 2000.
51. Gheorghe Paladi, *Alexandru Boldur – istoric credincios al Basarabiei*, în *Cugetul*, Revista de Istorie și Științe Umaniste, nr. 4, 1991.
52. Ion Dron, *Alexandru Boldur*, în *Capitala*, nr. 14 (66), 19 februarie 2000.
53. Ion On. Cociu, *Alexandru V. Boldur, fidel apărător al adevărului istoric*, în *Făclia*, nr. 52 (2283), 27 decembrie, 1991.
54. Lidia Troianovschi, *Alexandru Boldur absorbit de problema națională*, în *Cugetul*, nr. 1 (17) 2003.
55. Maria Ișaev, *În jurul memoriei istoricului și juristului Alexandru Boldur*, în *Literatura și arta*, nr. 14 (2902) 5 aprilie 2001.
56. Octavian Țăcu, *Ștefan cel Mare: o altă istorie*, în *Timpul*, anul XIV, nr. 40 (2124), vineri, 16 octombrie 2015.
57. Silvia Bogdănaș, *Cele mai bune 10 cărți ale secolului XX*, în *Timpul* din 14 septembrie, 2010.
58. Tamara Grati, *Alexandru Boldur, istoric al unității naționale*, în *Țara*, 1996, nr 19 (323).
59. Tamara Grati, *Contribuții la cunoașterea vieții și activității istoricului Alexandru Boldur (anii 1927-1938)*, în *Revista de Istorie a Moldovei*, 1995, nr. 3-4.

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

60. Valeriu Popovschi, *Un istoric scos din anonimat*, în *Țara*, nr. 13 (135) din 16 martie 1993.
61. Vasile Malanețchi, *Istoricul Alexandru Boldur în/și destinul Basarabiei*, în *Alfa și Omega*, anul VII, nr. 10 (152), 23 martie 2001.
62. Vera Ghedrovici, Maria Șveț, Valeria Matvei, *Alexandru Boldur 1886-1982*, în *Calendar Național*, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Chișinău, 2006.
63. Victor Spinei, *Alexandru Boldur în contextul istoriografiei românești și interbelice*, în *Revista de Istorie a Moldovei*, 1992, nr. 3.
64. Viorel Bucșăneanu, *Din istoria târgului Orhei*, în *Cugetul*, Revistă de Istorie și Cultură, nr. 1-2, 1999, p. 13.
65. Vladimir Chiriac, *Basarabia – o puternică fortăreață spirituală a românismului...*, în *Literatura și arta*, nr. 48 (2416) 28 noiembrie, 1991.

IV. Surse internet:

66. Ana Gherciu, *În căutarea... istoriei Basarabiei : [despre istoricul Alexandru Boldur]*, text disponibil online la <https://www.timpul.md/articol/in-cautarea%E2%80%A6-istoriei-basarabiei-de-alexandru-boldur-55510.html>.
67. Anatol Eremia, *Chișinăul în urcușul spre Unire*, în *Limba Română*, Revistă de știință și cultură Nr. 1-2 (243-244) 2018, Chișinău, text disponibil online la <http://limbaromana.md/numere/d108.pdf>.
68. *Boldurești, raionul Nisporeni*, text disponibil online la http://www.moldovenii.md/md/city/details/id/938#Istoria_localitați.
69. Catalogul expoziției-eveniment *Alexandru Boldur*, Chișinău, 2011, text disponibil online la <http://www.bnrm.md/programe/publicatii/2011/AlexandruBoldur-catalog.pdf>.
70. Dorin Cimpoșu, *Basarabia la Centenarul Marii Uniri*, în *Limba Română*, Revistă de știință și cultură, Nr. 1-2 (243-244) 2018, text disponibil online la <http://www.limbaromana.md/numere/d108.pdf>.
71. Eugen-Tudor Scîfîș, *Conferința Științifică Internațională cu genericul Istoricul și Istoria: Alexandru V. Boldur – 130 de ani de la naștere, Leonid Boicu – 85 de ani de la naștere*, în *Revista de istorie a Moldovei*, nr. 2 (106) aprilie-iunie, Chișinău, 2016, text disponibil online la <http://www.history.asm.md/index.php/ro/publicatii/reviste/766-revista-de-istorie-a-moldovei-nr-2-106-2016>.
72. Gabriela Bîrsan, *Nicolae Iorga istoric, scriitor, publicist și om politic. Bibliografie selectivă*, Biblioteca Județeană Nicolae Milescu Spătarul, Vaslui, 2008, text disponibil online la http://www.bjvaslui.ro/files/publicatii/09nicolae_iorga.pdf.
73. Gheorghe Cojocaru, *Autodeterminarea Basarabiei în condițiile anului 1917, în concepția lui Alexandru V. Boldur*, în *Revista de Istorie a Moldovei*, nr. 2 (106) aprilie-iunie, Chișinău, 2016, text disponibil online la <http://www.history.asm.md/index.php/ro/publicatii/reviste/766-revista-de-istorie-a-moldovei-nr-2-106-2016>.
74. Gheorghe Cojocaru, *Istoricul Alexandru V. Boldur la 130 de ani de la naștere*, text disponibil online la <http://www.timpul.md/articol/gheorghe-cojocaru-istoricul-alexandru-v--boldur-la-130-de-ani-de-la-nastere---93107.html>.
75. Ion Negrei, *Implicarea lui Alexandru Boldur în mișcarea național-revoluționară din Basarabia în 1917-1918*, în *Revista de Istorie a Moldovei*, nr. 2 (106) aprilie-iunie, Chișinău, 2016, text disponibil online la

- <http://www.history.asm.md/index.php/ro/publicatii/reviste/766-revista-de-istorie-a-moldovei-nr-2-106-2016>.
76. Ion Constantin, Ion Negrei, Gheorghe Negru, *Ioan Pelivan părinte al mișcării naționale din Basarabia*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2011, text disponibil online la <http://basarabia-bucovina.info/wp-content/uploads/2015/03/Ioan-Pelivan-Parinte-al-Miscarii-de-Eliberare-Nationala-din-Basarabia.pdf>.
77. Ion Stafi, *Spovedaniile Basarabiei* (Ediția a treia – revăzută și adăugită), Chișinău, 2007, text disponibil online la <http://www.noidacii.ro/Noi%20Dacii%20nr.%2023-24/Spovedaniile%20Basarabiei.pdf>.
78. Larisa Noroc, *Cultura Basarabiei 1918–1940. Repere istoriografice*, în *Enciclopedia, Revistă de istorie a științei și studii enciclopedice*, nr. 1-2 (6-7), 2014, text disponibil online la http://enciclopedia.asm.md/wp-content/uploads/Revista_Enciclopedia_01_02_2014.pdf
<http://www.noidacii.ro/Noi%20Dacii%20nr.%2023-24/Spovedaniile%20Basarabiei.pdf>.
79. Liudmila Chiciuc, *Cu privire la ascensiunea profesională academică a istoricului basarabean Alexandru V. Boldur*, în *Revista de Istorie a Moldovei*, nr. 2 (106) aprilie-iunie, Chișinău, 2016, p. 37, text disponibil online la <http://www.history.asm.md/index.php/ro/publicatii/reviste/766-revista-de-istorie-a-moldovei-nr-2-106-2016>.
80. Lucian-Valeriu Lefter, *Boldur, marele vornic a lui Ștefan cel Mare. Întregiri genealogice*, în vol. Carpica, t. XXXIX, 2010, text disponibil online la <file:///C:/Users/User/Downloads/39-carpica-XXXIX.pdf>.
81. Maria Danilov, *Evocarea Unirii (1918) la împlinirea unei jumătăți de veac. Anton Crihan, Cum s-a făcut Unirea Basarabiei cu România, cuvântare difuzată la postul de radio Free Europe din Munchen, în 1968*, în *Limba Română*, Revistă de știință și cultură, Nr. 1-2 (243-244) 2018, Chișinău, text disponibil online la <http://limbaromana.md/numere/d108.pdf>.
82. Maria Danilov, *Presă și cenzură în Basarabia. Documentar (Secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea)*, Chișinău, Editura Pontos, 2012. http://antim.upsc.md/files/maria_danilov_presa_si_cenzura_in_basarabia.pdf.
83. Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică Română, București, 1971, text disponibil online la http://digitool.dc.bmms.ro:1801/view/action/singleViewer.do?dvs=1530388165076~384&locale=ru_RU&VIEWER_URL=/view/action/singleViewer.do?&DELIVERY_RULE_ID=10&application=DIGITool-3&forebear_coll=7208&frameId=1&usePid1=true&usePid2=true.
84. Nicolae Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare povestită neamului românesc*, Minerva, Institut de Arte Grafice și Editură str. Regală No. 6 (Hotel Union) 1904, București, text disponibil online la <https://ru.scribd.com/doc/312528073/Nicolae-Iorga-Istoria-Lui-%C5%9Etefan-cel-Mare-Povestit%C4%83-Neamului-Romanesc>.
85. Octav George Lecca, *Dicționar istoric, arheologic și geografic al României*, Editura Universul, S. A., București, 1937, text disponibil online la <https://ru.scribd.com/document/352949462/1937-Dictionar-istoric-arheologic-si-geografic-al-Romaniei-O-G-Lecca-pdf>.
86. Sergiu Bacalov, *Aspecte istorico-genealogice referitoare la neamul boieresc al Hânculeștilor (Hâncul)*, text disponibil online la <https://bacalovsergiu.files.wordpress.com/2016/05/download-sergiu-bacalov-aspecte-istorico-genealogice-referitoare-la-neamul-boieresc-hc3a2ncul.pdf>.

Polina Vicol (Lungu)

Alexandru Boldur – simbol al identității naționale

87. Vlad Mischevca, *Această pace este și va rămâne o enigmă...*, în *Limba Română*, nr. 11-12 (209-210), anul XXII, 2012, text disponibil online la <http://limbaromana.md/numere/d18.pdf>.
88. Vlad Mischevca, *Anul 1812 – impact și consecințe*, în *Revista de Istorie Militară*, nr. 3-4 (131-132), 2012, text disponibil online la <http://ispaim.mapn.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/RIM/rim%203-4%202012.pdf>